

מהספינה 'ארסיה' לבית כלא איטלקי

סיפורו של חיים סנש

באוקטובר 1948 עליתי באיטליה עם 'הגדעוני' (הקשר) משה תנורי על אונית הרכש 'שיעו' והבאנו לארץ מטען של חומרי לחימה נשק ותחמושת. ההפלגה עברה ללא תקלות, הגענו לנמל חיפה, והמטען פורק.

כעבור כמה ימים חזרנו לאיטליה עם הספינה 'ארסיה', ושוב הייתה זו הפלגה נעימה ללא תקלות. כשהתקרבו לחופי איטליה הדרומיים, "סידר" לנו המכונאי האיטלקי תקלה, ולדבריו נאלצנו להיכנס לנמל "רגיו די קלבריה" להשיג חלק למנוע. המכונאי ירד לחוף לחפש חלקים למנוע ו... הלשין עלינו.

כשאני נשען על מעקה האוניה, אני רואה בשטח הנמל שני גברים במעילי גשם וכובעים רחבי שוליים מתקרבים ועולים לאוניה. היו אלה בלשים, והם ניגשו ישר לעניין ודרשו את הזרים לידיהם. רב החובל ניסה להגן עלינו, אבל מיד הרגשנו שאין טעם בעניין ונלווינו אליהם. מכשיר הקשר סולק בעוד מועד, וביקשתי מרב החובל להמשיך עם האוניה לנאפולי. לקחתי את המזוודה עם הבגדים והכסף, ושנינו נלקחנו ישר לכלא.

אנחנו הוכנסנו לתא שבו היו כתריסר אסירים. רובם היו זרים, ומיעוטם איטלקים. כעבור זמן קצר הגיעה שעת הטיול בחצר הכלא, ולפתע שמעתי קריאה: "קפיטנו, קפיטנו". היה זה אחד ממלחי האוניה שירד לחוף ועד מהרה הסתבך עם זונה והגיע לכלא. קריאת המלח עוררה את סקרנותם של האסירים, וידידי, שנהנה מהמצב, סיפר בהתלהבות שאני קצין לוחם מבריה נשק!! הוא הלל ושבח אותי, וזה עוד העלה את מעמדי בקרב האסירים!!! קניתי סיגריות, הדלקתי אחת, בצעתי שתי נשיפות ומסרתי אותה לאסיר. לעסתי לחם, יצרתי ממנו "חיילים" למשחק שחמט (הייתי שחקן טוב וגם זה היה לטובה). הנהיתי משירתנו של אסיר צעיר, מוכר עניבות במקצועו, עם פניו כלפי החלון המסורג כאילו כרמן מאזינה לו.

אחרי כמה ימים התגרדתי מאוד! כשנודע לנו שיש מקלחות בכלא, יצרנו לחץ, ואכן אחרי יומיים סידרו לנו הסוהרים יום של רחצה. כיצד? קודם כל הכניסו קבוצה של עשרה אסירים לאולם הגדול של המקלחת, שבמרכזו עמד שולחן שעליו היה ברז מרכזי. מול השולחן היו עשרה תאי מקלחת. בהישמע הפקודה, על כולם היה להתפשט ולהכין סבון. ואז, לקול צעקה, נפתחו הברזים בכל התאים. אסור היה לאבד זמן, וחיש מהר הצטרכנו להרטיב את כל הגוף, כי הברזים נסגרו וכולם היו צריכים להספיק להסתבן. כשכולם גמרו להסתבן, פתחו שוב (לכולם) מים לשטיפה. הקבוצה הנקייה חזרה אז לתאיה, כשהיא מוחלפת על ידי קבוצה שניה שהמתינה לתורה. במשך כל תקופת שהותי בכלא, זכיתי רק פעם אחת לחוויה זו.

בין שותפי לתא (חדר) היו שני צרפתים וספרדי אנטישמים, יוגוסלבי נחמד, אינטלקטואל, שמאד התקרב אלינו. היה שם גם גרמני, קצין רב-סרן קרבי, שערק מיחידתו, ושלדבריו לא ידע כלל על הנעשה בעורף (בגרמניה). גם הוא חיפש את קרבתנו. ולא חסרו שם גם ערבים מצפון אפריקה, ועוד ועוד.

בתא שלנו היינו כתריסר אסירים. ביום ישנו על מזרונים מקופלים, ובלילה פרסנו אותם. לא היו מיטות בתא. היה בתא חלון אחד בגובה רב כשהוא מסורג היטב, ובאחת מפינות התא, ללא הפרדה על ידי וילון, היתה מונחת חבית גבוהה עם מים בתחתיתה, והיא שימשה לעשיית הצרכים. בתוך הדלת הכבדה של התא היה צוהר קטן, ודרכו קיבלנו את האוכל: חצי לחם ליום וקערת מרק (חומס מבושל במים). אותי לקחו כמה פעמים לחקירה כי דיברתי איטלקית (את משה לא לקחו לחקירה כי לא דיבר איטלקית). החקירות לא היו אלימות ולא היה שימוש בכוח.

לאחר שלושה שבועות בכלא "רגיו די קלבריה" שמו עלי אזיקים, דחפו לידי הקשורות את המזוודה, ויחד עם עוד ששה אסירים – כולנו נתינים זרים – הלכנו לנמל. הוכנסנו לתוך קרון שהועלה על אסדה, וכשאנחנו מלווים בששה שוטרים חצינו את מיצר מסינה. כשהגענו לסיציליה, הועלינו לכרכרה, הוקפנו

על ידי שוטרים חמושים, ועם אזיקים על ידינו נלקחנו ללינת לילה לכלא במילזו שבצפון סיציליה. בחצות העירו אותנו, ודרשו שנתפשט כדי לעשות עלינו חיפוש. רק בקושי נמנע עימות עם הסוהרים, כי ביקשנו יחס טוב יותר (כזרים לא קרימינליים).

למחרת עלינו על סירת מנוע, והגענו לאי 'ליפארי' הנמצא בין סיציליה לסטרומבולי. באי ישנו כפר דייגים, ובפסגה טירה גדולה שסביבה חצר גדולה ומוקפת חומה גבוהה. המקום ידע כנראה בעבר ימים טובים. היום [1947] הוא משמש בית סוהר לנתינים, לאסירים זרים בינלאומיים, למרגלים, לפושעים, לרוצחים, למבריחי גבול, לנוכלים, ולסתם זרים. כאן מצאתי יהודי פולני (חבר ביתר), יהודי טורקי עם צלב גדול על צווארו, וכמובן אנשים מכל העולם. זה היה מקום יותר פתוח, יותר נעים, אי וולקני, שהבריחה ממנו קשה, ושסביב לו היה הרבה ים. האסירים ישנים על מיטות באולם גדול כשלושים איש.

חיים, משה ו"ידידים" בליפארי

גם כאן אנחנו "מבלים" כשלושה שבועות- חודש, עד שהופיע המושיע בדמותה של עדה סרני, אשר עם קשריה הטובים משחררת אותנו. אנחנו נוסעים עם עדה בסירת מנוע למסינה (סיציליה) ומשם לנאפולי, מחכים במלון עם צו גירוש ביד מאיטליה, לאוניה 'קדמה' איתה הפלגנו ארצה כמגורשים ב-15.1.1949. כעבור כחודש חזרתי בטיסה לאיטליה.

חיים סנש, קיבוץ מעגן 15.5.07

רישום המעצר על ספון 'ארסיה נרשם' בזמן אמת' ברשימת 'המוסד לעליה' באיטליה:

<p>הגיעה לרג'יו די-קלבריה ב-21.11.48 ונעצרה. רמז למעצרו של חיים סנש ומשה תנורי.</p>	<p>"22 לנובמבר – אסור ברג'יו. יכול להיות שיצא היום לברי".</p>
---	--